

Lag fram á fundi Ed.
vélshjónvefudar 23/2 1991.

12. ágúst 1987

Til dómsmálaráðherra

Frá Ólafi W. Stefánssyni

Efni: Hoppdrætti.

Alþingi

Erindi nr. P/113 1724

komudagur 25/2 1991

Hugtakið hoppdrætti er ekki skilgreint í lögum. Almennt er hins vegar litið svo á að hoppdrætti sé starfsemi þar sem hópur þátttakenda tekur gegn gjaldi þátt í hlutkesti um einn eða fleiri vinninga, þ.e. vinningsvön ræðst af tilviljun.

Um hoppdrættisstarfsemi gilda annars vegar almenn lög og hins vegar gilda sérstök lög um hoppdrætti nokkurra tiltekinna aðila. Verður hér gerð grein fyrir þessum lögum.

a. Lög um hoppdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tom-bólur), nr. 6/1926. Samkvæmt lögum þessum er hoppdrætti, hverrar tegundar sem er, óheimilt án leyfis dómsmálaráðuneytis, og hlutaveltur án leyfis lögreglustjóra. Peningahoppdrætti eða önnur því lík happspil má eigi setja á stofn án lagaheimildar. Þá er bannað að versla hér með eða selja hluti fyrir erlend hoppdrætti.

Um almenn hoppdrætti eru ekki nánari settar reglur, en í framkvæmd hefur verið við það miðað að vinningar í hoppdrætti nemi sjötta hluta af nafnverði útgefinna miða. Á síðasta ári gaf ráðuneytið út 119 hoppdrættisleyfi, stór og smá. Miðað er við það að þeir aðilar sem leyfi fá fyrir hoppdrætti séu einkum félög er starfi á sviði líknar-, mannúðar- eða menningarmála. Einnig hafa kirkjufélög, stjórnmalafélög, íþróttafélög og skólafélög (nemendafélög) fengið leyfi.

b. Lög um Hoppdrætti Háskóla Íslands, nr. 13/1973. Dómsmálaráðherra er heimilt að veita háskólanum einkaleyfi til rekstrar hoppdrættis með þar greindum skilyrðum. Er um að ræða flokkahoppdrætti með peningavinningum. Vinningshlutfall er 70% af iðgjöldum ársins. Einkaleyfið gildir til (má veita til) 1. janúar 2004, sbr. lög nr. 23/1986. Ágóðanum skal varið til að reisa byggingar á vegum háskólans og heimilt er að verja honum til greiðslu kostnaðar af viðhaldi háskólabygginga, til fegrunar á háskólalalóðinni, til að koma á fót og efla rannsóknarstofur og til rannsóknar- og kennslutækja. 20% af ágóðanum renna í ríkissjóð. Meðan hoppdrættið starfar er bannað að setja á stofn annað peningahoppdrætti eða hafa á boðstólum miða erlendra hoppdrætta. Ráðherra er þó veitt takmörkuð heimild til undanþágu frá þessu. Lagaákvæði þetta hefur ekki verið talið standa í vegi fyrir því að heimiluð væri með lögum veðmálastarfsemi í sambandi við kappróður og kappreiðar eða íþrótt- eða talna/bókstafagetraunir, sem

flokka verður sem peningahappdrætti.

Með lögum nr. 23/1986 var ráðherra heimilað að veita háskólanum einkaleyfi til rekstrar skyndihappdrættis með peningavinningum, svo og peningahappdrættis sem ekki yrði rekið sem flokkahappdrætti. Hefur háskólahappdrættinu verið heimilað að reka skyndihappdrætti, svokallaða happaprennu, með 50% vinningshlutfalli.

c. Lög um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður, nr. 23/1945. Leyfi má veita hestamannafélögum og sjómannadagsráðum. Af hagnaði hestamannafélaga skulu 10% renna til reiðvega og 75% af hagnaði af kappróðri skal renna til sjóminjasafna. Þessi starfsemi hefur nánast legið niðri um langa hríð. Í reglum var yfirleitt ákvæði um að 80% af innkomnu fé færu til vinninga (peningavinningar).

d. Lög um getraunir, nr. 59/1972. Ríkisstjórninni var heimilað að stofna félag, Íslenskar getraunir, sem afli fjár til stuðnings íþróttaiðkunum á vegum áhugamanna um íþróttir í félögum innan UMFÍ og ÍSÍ. Í getraunum eru merkt úrslit kappleikja (íþróttagetraunir) eða skráð niðurröðun ákveðins fjölda talna (talnagetraunir). Helmingi af heildarsöluverði miða skal verja til vinninga. Öðrum en Íslenskum getraunum er óheimilt að starfrækja getraunir sem lögin taka til, og óheimilt er án lagaheimildar að starfrækja veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakeppni. Reglugerð fyrir Íslenskar getraunir tekur eingöngu til knattspyrnukeppni. Ágóði skiptist þannig að íþróttasjóður fær 10%, UMFÍ 20% og ÍSÍ 70%.

e. Lög um talnagetraunir, nr. 26/1986. Dómsmálaráðherra er heimilt að veita ÍSÍ, UMFÍ og ÖBÍ, eða félagi þessara aðila, leyfi til að starfrækja getraunir þar sem skráð er eða valin röð talna og eða bókstafa. Heimildin gildir til ársloka 2005. Óheimilt er öðrum að starfrækja slíkar getraunir, og fellur heimild Íslenskra getrauna til talnagetrauna niður meðan heimild samkvæmt lögum þessum er í gildi. Heimild fyrir talnagetraun hefur verið veitt til ársloka 1995. Vinningshlutfall er í reglugerð ákveðið 40% af innkomnu. Ágóða skal varið til eflingar íþróttum á vegum áhugamanna um íþróttir í félögum innan ÍSÍ (46,67%) og UMFÍ (13,33%) og til að greiða stofnkostnað við íbúðarhúsnæði fyrir öryrkja á vegum ÖBÍ (40%) eða til að standa undir annarri starfsemi bandalagsins í þágu öryrkja.

f. Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga, nr. 18/1959. SÍBS er heimilt að reka vöruhappdrætti (flokkahappdrætti), og gildir heimildin til ársloka 1989, sbr. lög nr. 78/1978. Vinningar skulu vera a.m.k. 50% af samanlögðum iðgjöldum ársins. Í reglugerð er ákvæði um 60% vinningshlutfall. Ágóða skal varið til stofnkostnaðar að Reykjalundi, til byggingar og rekstrar vinnustofu fyrir öryrkja og til annarrar félagsmálastarfsemi SÍBS.

g. Lög um happdrætti Dvalarheimilis aldraðra sjómanna, nr. 16/1973. DAS (þ.e. stjórn Sjómanna- og Hafnarfirði) er heimilt að stofna happdrætti um bifreiðir, bifhjól, báta, búnaðarvélar, íbúðarhús og einstakar íbúðir, húsbúnað, hljóðfæri, búpening, flugvélar og farmiða til ferðalaga. Heimildin gildir til ársloka 1997, sbr. lög nr. 24/1987. Ágóði rennur nú, sbr. lög nr. 24/1987, til byggingarframkvæmda fyrir aldraða á vegum Sjómanna- og Hafnarfirðis, en stjórn þeirra er heimilt að veita styrk eða lán til annarra bygginga um land allt í þágu aldraðra. Áður hafði ágóði runnið í byggingarsjóð aldraðra, sem lagður hefur verið niður, þó svo að DAS hélt 60% hans. Vinningshlutfall er ákveðið í reglugerð, 60% af samanlögðum iðgjöldum ársins.

h. Lög um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótt- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis, nr. 15/1952. Ráðherra er heimilt að leyfa samböndum þessum að reka á sínu svæði töluspjaldahappdrætti (bingó-happdrætti) í sambandi við skemmtanir sem þau eða sambandsfélög þeirra halda. Reglur sem settar voru um þessa tegund happdrætta komu aldrei til framkvæmda, þar sem þær þóttu of þröngar. Vinningshlutfall var þar 25% af söluverði happdrættisspjalda.

i. Vinningar í happdrættum sem greinir í b og d-g lið eru samkvæmt ákvæði hlutaðeigandi laga undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum, öðrum en eignarskatti, á því ári sem þeir falla. Í 120. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 75/1981, er fjármálaráðherra heimilað að ákveða að vinningar í tilteknum happdrættum teljist ekki til skattskyldra tekna, enda sé öllum ágóða af happdrættunum varið til menningarmála, mannúðarmála eða kirkjulegrar starfsemi.

j. Í sambandi við happdrætti er rétt að hafa í huga ákvæði 33. gr. laga um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti, nr. 56/1978, en samkvæmt því er óheimilt í því skyni að örva sölu á vöru eða þjónustu eða öðru því sem í té er látið og þau lög taka til að úthluta vinningum með hlutkesti, í formi verðlaunasamkeppni eða á annan hliðstæðan hátt, þar sem tilviljun ræður að öllu leyti eða að hluta hver niðurstaðan verður. Þó er útgendum blaða og tímarita heimilt að úthluta vinningum með hlutkesti í sambandi við lausn verðlaunasamkeppni.

k. Rétt er að fram komi að um nokkurt árabíl var staðið fyrir getraunastarfsemi í sambandi við kosningaúrslit. Var sú starfsemi látin óátalin lengi vel, en síðustu árin hefur verið efast um lögmæti slíkrar starfsemi og aðilum gerð grein fyrir því þegar efni hefur staðið til þess. Vinningar voru peningagreiðslur.

l. Þrátt fyrir ákvæði almennu happdrættislaganna hafa ýmis happdrætti, einkum happdrætti á innanfélagssamkomum, verið látin óátalin. Sama á við um bingóhappdrætti á samkomum.

m. Rauði kross Íslands hefur á annan áratug haft heimild til fjársöfnunar með spilakössum, þar sem vinningar hafa verið allt að tífold sú fjárhæð sem í kassann hefur verið látin (10 krónu mynt). Í bryjun þessa árs var fallist á að RKÍ taki í notkun nýja gerð kassa þar sem vinningar yrðu allt að 30 falt verðgildi spilapenings. Spilakassar RKÍ hafa verið stilltir þannig að vinningshlutfall sé 83-84%. Heimild til þessa hefur ekki beinlínis verið veitt á grundvelli happdrættislaganna, en þar er þó takmörkuð undanþáguheimild fyrir peningahappdrætti.

n. Æskilegt væri að kveðið væri nánar á um happdrættisstarfsemi í lögum. Má þar nefna hverjir megi fá útgefin happdrættisleyfi. Einnig þyrfti að setja þar almenn ákvæði um happdrættisrekstur eða að hafa ákvæði um heimild til að setja reglur um það efni. Ráðuneytið gæti þó sett sér almennar starfsreglur. Leyfisútgáfu mætti jafnvel flytja til lögreglustjóra, a.m.k. leyfi fyrir staðbundnum happdrættum og happdrættum á samkomum. Mætti þá jafnvel vera ákvæði um að ekki þurfi leyfi fyrir happdrætti á innanfélagssamkomu ef verðmæti fer ekki yfir tiltekna fjárhæð. Þá þyrfti að fylgja því betur eftir að vinningar séu nákvæmt tilgreindir, þannig að ekki sé um peningavinninga að ræða, o.fl. Til þessa þyrfti helst ný ítarlegri lög, þótt setja megi vinnureglur um sum atriði með reglugerð. Enn má nefna viðhorf til dreifingarstarfsemi happdrættismiða með útskrift úr þjóðskrá, viðhorf til óselðra miða sem dreift hefur verið, hvort leyfa eigi að draga vinninga út miðað við seldu miða eingöngu, o.fl. Þessi atriði hafa verið til umræðu í ráðuneytinu, en ekki orðið úr úrvinnslu. Þörf nánari reglna er m.a. vegna aukinnar ásóknar í happdrættisleyfi og vegna aukinnar samkeppni, en nokkuð ber á því að leitað sé eftir leyfi með ýmsum sölu-tilbrigðum sem telja verður hæpin.